

Kommittéberättelse 2015

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens skrivelse 2014/15:103 Kommittéberättelse 2015 och tre motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2014/15 om lagstiftningsprocessen.

Konstitutionsutskottet föreslår att regeringens skrivelse läggs till handlingarna och att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Kommittéberättelse 2015	5
Tidsgräns för lagar och förordningar	8
Källhänvisningar i SOU	9
Märkning av propositioner med berört utskott	10
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	12
Skrivelsen	12
Motioner från allmänna motionstiden 2014/15	12
<i>Tabell</i>	
Andelen kvinnor (i varje grupp) anställda vid kommittéväsendet	6

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Kommittéberättelse 2015**

Riksdagen lägger skrivelse 2014/15:103 till handlingarna.

2. **Lagstiftningsprocessen**

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:668 av Jan Ericson (M),

2014/15:1604 av Tuve Skånberg (KD) och

2014/15:2112 av Markus Wiechel (SD) yrkande 2.

Stockholm den 28 april 2015

På konstitutionsutskottets vägnar

Andreas Norlén

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Andreas Norlén (M), Hans Ekström (S), Annicka Engblom (M), Jonas Millard (SD), Jonas Gunnarsson (S), Per-Ingvar Johnsson (C), Agneta Börjesson (MP), Patrick Reslow (M), Emanuel Öz (S), Fredrik Eriksson (SD), Mia Sydow Mölleby (V), Tuve Skånberg (KD), Berit Högman (S), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Petter Löberg (S) och Anna-Lena Sörenson (S).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlas regeringens skrivelse 2014/15:103 Kommittéberättelse 2015. Enligt 9 kap. 9 § riksdagsordningen ska regeringen varje år i en skrivelse till riksdagen redovisa verksamheten inom de kommittéer som har tillsatts på grund av regeringens beslut

I betänkandet behandlas även tre motionsyrkanden från allmänna motions tiden 2014/15. Motionsyrkandena rör införandet av en tidsgräns för lagar och förordningar, källhänvisningar i Statens offentliga utredningar och behovet av att märka propositioner med det utskott som berörs av propositionen i fråga.

Utskottets överväganden

Kommittéberättelse 2015

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger regeringens skrivelse 2014/15:103 till handlingarna.

Skrivelsen

Regeringen redogör i skrivelse 2014/15:103 Kommittéberättelse 2015 för verksamheten i de kommittéer som har tillsatts efter beslut av regeringen. I kommittéberättelsen redovisas alla tillfälliga organ som har tillsatts på grund av regeringens beslut. Det gäller såväl traditionella kommittéer med uppgift att utreda en viss fråga som andra organ, oavsett om de är fristående myndigheter eller inte. De som inte är fristående myndigheter anges som organ inom Regeringskansliet.

Kommittéberättelsen innehåller uppgifter om kommittéernas sammansättning, redogörelser för kommittéernas arbete under den tid berättelsen avser samt uppgifter om kostnaderna för kommittéarbetet och fördelningen mellan kvinnor och män i kommittéerna. Uppgifterna avser 2014.

Under 2014 tillsattes 97 kommittéer, vilket kan jämföras med 67 under 2013. Under 2014 avslutades 69 kommittéer. Motsvarande siffra för 2013 var 70 (skr. 2013/14:103). I regeringens skrivelse för innevarande år anges att de totala utgifterna för kommittéerna för 2014 var drygt 500 miljoner kronor, vilket är en ökning jämfört med föregående år då dessa kostnader uppgick till knappt 450 miljoner kronor. I summan ingår utgifter för konsultationer, vilka ökade från knappt 60 miljoner kronor under 2013 till närmare 80 miljoner kronor under 2014.

När det gäller andelen män och kvinnor i kommittéerna framgår det att statistiken endast omfattar dem som under redovisat år varit förordnade i en pågående kommitté. Syftet är att redovisningen ska kunna jämföras med den årliga sammanställning av statistik i statliga myndigheters styrelser som lämnas till riksdagen i ett annat sammanhang.

Inom gruppen ordförande m.m. har andelen kvinnor ökat till 38 procent, vilket är en ökning med 1 procentenhet jämfört med 2013. Andelen män som är ordförande är 62 procent. Inom gruppen ledamöter har andelen kvinnor ökat med 1 procentenhet till 45 procent, medan andelen män är 55 procent. Inom gruppen sakkunniga m.m. råder det för 2014 en jämn könsfördelning med 50 procent kvinnor och 50 procent män. Inom gruppen sekreterare och övriga är 61 procent kvinnor och 39 procent män.

Regeringen lämnar inte någon redogörelse över ålderssammansättningen i kommittéerna. Däremot konstaterar den att den uppföljning av kommittéernas

Ålderssammansättning som genomförts sedan 1990-talet visar att andelen ledamöter som är under 30 år legat relativt konstant och uppgår till ca 1 procent. I skrivelsen anförs även att det bör övervägas vilka åtgärder som kan vidtas för att kunna öka andelen unga ledamöter i kommittéerna. Samtidigt bör det övervägas om och i så fall hur ofta kommittéernas ålderssammansättning fortsättningsvis ska följas upp.

Övrigt

Könsfördelning

I förarbetena till diskrimineringslagen (2008:567) diskuterades bl.a. frågan om när ett arbete kan betraktas som kvinnodominerat. Av förarbetena framgår att en måttstock för när det kan anses råda underrepresentation är om arbetsgivaren har mindre än 40 procent av ett kön i den aktuella typen av arbete (prop. 2007/08:95 s. 503 och 540). Konstitutionsutskottet har använt denna måttstock vid tidigare granskningar av regeringens utnämningssmakt och jämställdhet bland utnämnda myndighetschefer och chefer vid utlandsmyndigheter (bet. 2009/10:KU10 s. 129, bet. 2011/12:KU10 s. 97).

Andelen kvinnor (i varje grupp) anställda vid kommittéväsendet

År	Ordförande m.m.	Ledamöter	Sakkunniga m.m.	Sekreterare och övriga
2003	35	46	46	53
2004	34	45	47	54
2005	39	46	47	55
2006	42	44	47	54
2007	41	44	49	53
2008	35	45	47	52
2009	35	44	46	53
2010	35	44	46	56
2011	32	44	47	56
2012	32	43	50	60
2013	37	44	51	59
2014	38	45	50	61

Källa: Konstitutionsutskottets genomgång av skrivelse 103 för respektive riksmöte fr.o.m. 2003/04 t.o.m. 2014/15.

Not: Siffrorna fr.o.m. 2012 är baserade på den nya mätmetoden.

Sedan kommittéberättelsen 2013 redovisas könsfördelningen i kommittéerna enligt en ny mätmetod, där den statistik som numera tas fram endast omfattar dem som under det redovisade året har varit förordnade i en pågående kommitté. Enligt den mätmetod som användes tidigare inkluderades även de som någon gång hade varit förordnade i en kommitté som fortfarande var pågående (skr. 2012/13:103). Utskottet konstaterade i sitt betänkande att de olika mätmetoderna inte leder till några väsentliga skillnader i redovisningen av könsfördelningen i kommittéerna (bet. 2012/13:KU23 s. 6).

Utskottet har tillfört uppgifterna från årets kommittéberättelse till sin genomgång av andelen kvinnor i var och en av de fyra grupper som redovisats i regeringens kommittéberättelser sedan 2003. Genomgången redovisas ovan i tabellen och baserar sig för åren 2003–2011 på den tidigare mätmetoden och för åren 2012–2014 på den nya mätmetoden. Som framgår av tabellen har underrepresentation i gruppen ordförande m.m. varit vanligt under den undersökta perioden med undantag för två år, nämligen 2006 och 2007.

En trend under åren 2008–2012 var att andelen kvinnor i gruppen sekreterare och övriga ökade marginellt. Trenden bröts 2013 då andelen kvinnor i denna grupp minskade med 1 procentenhet, för att under 2014 återigen öka något.

Ålderssammansättning

När det gäller ålderssammansättningen i de statliga kommittéerna gjordes den senaste uppföljningen i kommittéberättelsen 2009 (skr. 2008/09:103). Uppföljningen avsåg då kommittéernas sammansättning den 31 december 2007, och det framgick att åldersgruppen 45–64 år var kraftigt överrepresenterad i förhållande till sin befolkningsandel. Av alla ledamöter 2007 var 50,4 procent över 55 år, vilket var en liten minskning jämfört med 2006. Andelen ledamöter under 30 år var 1,1 procent 2007, en minskning jämfört med mätningen 2006. Könsfördelningen var mer ojämn i de äldre åldersgrupperna. I åldersgruppen 55 år och äldre var 66 procent av ledamöterna män medan kvinnor var i majoritet bland de ledamöter som var 54 år eller yngre (54 procent kvinnor).

Tidigare behandling

Utskottet noterade i förra årets betänkande att det i samtliga kategorier utom i gruppen ordförande m.m. rådde en jämn könsfördelning (bet. 2013/14:KU36). Även om en majoritet i den sistnämnda gruppen fortfarande var män såg utskottet positivt på att andelen kvinnor i denna kategori hade ökat i jämförelse med året innan. Utskottets önskan om statistik över spännvidden i könsfördelningen för kommittéer med fler ledamöter hade tillgodosetts i kommittéberättelsen. Utskottet noterade att det var fem år sedan en redogörelse för ålderssammansättningen i kommittéerna senast lämnades. Med beaktande av det ovannämnda föreslog utskottet att riksdagen skulle lägga regeringens skrivelse till handlingarna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det i kategorin ledamöter och sakkunniga m.m. råder en jämn könsfördelning. Det gäller däremot inte i gruppen ordförande m.m. Utskottet noterar också att andelen kvinnor ökar inom gruppen sekreterare och övriga. Det är enligt utskottets mening viktigt att eftersträva en jämn könsfördelning inom alla grupper. Utskottet noterar att det inte heller i årets skrivelse lämnas någon redogörelse över ålderssammansättningen. Med beaktande av

det anförda förslår utskottet att regeringens skrivelse 2014/15:103 läggs till handlingarna.

Tidsgräns för lagar och förordningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att införa tidsgränser för lagar och förordningar.

Motionen

I motion 2014/15:668 begär Jan Ericson (M) att riksdagen tillkännager för regeringen att en tidsgräns för lagar och förordningar bör införas. Motionären anför att det regelbundet vidtas olika åtgärder för att förenkla lagar och regler. Detta är viktigt för att skapa ett bättre företagsklimat, men man glömmer att även privatpersoner ofta drabbas av krångel och byråkrati. Om en tidsgräns införs med innebörden att lagar och förordningar med automatik upphör att gälla vid ett visst datum, kommer lagarna och förordningar att gallras bort när de inte längre behövs. I den mån de behöver finnas kvar krävs en aktiv handling från lagstiftaren eller myndigheten för att reglerna ska förlängas.

Gällande ordning

Enligt 8 kap. 1 § regeringsformen (RF) meddelas föreskrifter av riksdagen genom lag och av regeringen genom förordning. Föreskrifter kan också, efter bemyndigande av riksdagen eller regeringen, meddelas av andra myndigheter än regeringen och av kommuner. Ett bemyndigande att meddela föreskrifter ska alltid ges i lag eller förordning.

Av 8 kap. 5 § 1 och 2 RF följer att riksdagen i en lag kan bemyndiga regeringen att meddela föreskrifter om när lagen ska träda i kraft och när delar av lagen ska börja eller upphöra att tillämpas.

En lag får enligt 8 kap. 18 § RF inte ändras eller upphävas på annat sätt än genom lag.

Tidigare behandling i utskottet

Frågan om att införa en tidsgräns för lagar och förordningar behandlades av utskottet under våren 2012 (bet. 2011/12:KU19). Utskottet anförde då att det utgick från att lagar som är föråldrade omprövas. Initiativ till sådan omprövning kan enligt utskottet komma antingen från regeringen eller från riksdagen, t.ex. genom att riksdagens ledamöter i motioner eller på annat sätt uppmärksammar problem med lagstiftningen. Med hänvisning till det ovannämnda avstyrkte utskottet motionen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet utgår från att föräldrade lagar, lagar som leder till tillämpningsproblem och lagar som inte längre tillgodoser sitt syfte omprövas. Initiativ till nya lagar eller lagändringar kan komma antingen från regeringen eller från riksdagen. Det är viktigt att konsekvenserna av lagändringar utreds. Utskottet avstyrker med det anförda motion 2014/15:668 (M).

Källhänvisningar i SOU

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att se över möjligheten att införa källhänvisningar i Statens offentliga utredningar.

Motionen

I motion 2014/15:1604 begär Tuve Skånberg (KD) ett tillkännagivande till regeringen om att se över möjligheten att införa källhänvisningar i Statens offentliga utredningar (SOU). Motionären anför att SOU utgör betydelsefulla faktakällor och beslutsunderlag i det offentliga Sverige. SOU har sin viktigaste, men inte enda, funktion som faktaunderlag för politiska beslut. SOU används också av journalister, studenter, intresserad allmänhet och forskare. I ett avseende brister dock de allra flesta utredningar: de har ingen eller otillräcklig källhänvisning. Utredningarna innehåller i allmänhet inte ens en litteraturlista. Det torde för utredaren vara ett begränsat merarbete att ange varifrån uppgifterna kommer.

Gällande ordning m.m.

Statsrådsberedningen har tagit fram Kommittéhandboken (Ds 2000:1), som innehåller information och riktlinjer för kommittéordförande, särskilda utredare, kommittésekreterare och andra inom kommittéväsendet. I kommittéhandboken sägs följande om källhänvisningar (s. 140):

Betänkandena innehåller normalt dokumentation i form av källhänvisningar i text, figurer och fotnoter. Genom att i anslutning till bilagorna införa en litteraturförteckning som tar upp de bibliografiska data som behövs för att läsaren skall kunna identifiera källorna, kan hänvisningarna i text, figurtexter och fotnoter förenklas avsevärt.

I en bilaga till Kommittéhandboken ges sedan exempel på hur en bibliografisk uppställning kan utformas.

Tidigare behandling i utskottet

Konstitutionsutskottet har tidigare avstyrkt motioner med motsvarande innehåll (bet. 1997/98:KU5, 1997/98:KU29, 1998/99:KU26 och 2000/01:KU5).

Senast utskottet behandlade en motion med likalydande innehåll var under våren 2014 (bet. 2013/14:KU18). Utskottet framhöll då inledningsvis att källhänvisningar och litteraturhänvisningar i SOU är viktiga faktakällor. Utskottet hänvisade även till att det också i den av Regeringskansliet framtagna kommittéhandboken finns anvisningar om källhänvisningar i SOU. Därmed ansåg utskottet att det inte fanns något skäl att göra ett tillkännagivande med anledning av motionen och den avstyrktes.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att källhänvisningar och litteraturhänvisningar i Statens offentliga utredningar är viktiga faktakällor. Det finns dock redan riktlinjer för källhantering i den kommittéhandbok som Regeringskansliet tagit fram. Utskottet anser inte att det därutöver behövs några särskilda anvisningar och avstyrker motion 2014/15:1604 (KD).

Märkning av propositioner med berört utskott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att propositioner ska märkas med det utskott som berörs av propositionen i fråga.

Motionen

Markus Wiechel (SD) begär i motion 2014/15:2112 yrkande 2 ett tillkännagivande till regeringen om att propositioner ska märkas med berörda utskott. Motionären anför att studenter och andra intresserade ofta använder sig av propositioner för att lära sig mer om hur lagstiftningen går till eller hur regeringen lägger fram förslag till riksdagen. Propositioner bör inte bara ses som regeringens förslag till riksdagens ledamöter, utan också som handlingar för allmänheten. Med anledning av detta bör propositioner tydligt märkas med det utskott som berörs av den aktuella propositionen.

Gällande ordning

Enligt 4 kap. 3 § regeringsformen (RF) väljer riksdagen inom sig utskott, däribland ett konstitutionsutskott och ett finansutskott, enligt bestämmelser i riksdagsordningen (RO). Av 7 kap. 2 § RO följer att riksdagen inom sig för varje valperiod ska välja ett konstitutionsutskott, ett finansutskott och ett skatteutskott samt så många övriga utskott som behövs för riksdagsarbetet. Riksdagen kan även under valperioden välja utskott för längst den tid som återstår av valperioden. Av en tilläggsbestämmelse i RO framgår vilka utskott som riksdagen ska välja.

Enligt 4 kap. 4 § RF får regeringen och varje riksdagsledamot i enlighet med bestämmelser i RO väcka förslag i fråga om allt som kan komma under riksdagens prövning, om inte annat anges i RF. Ett ärende som har väckts av regeringen eller en riksdagsledamot bereds av ett utskott innan det avgörs, om inte annat anges i RF (4 kap. 5 § RF).

Regeringen lämnar förslag till riksdagen genom propositioner (9 kap. 2 § RO). En proposition ska innehålla regeringens protokoll om ärendet, en redovisning av ärendets beredning och skälen för regeringens förslag. Propositioner med lagförslag ska i förekommande fall innehålla Lagrådets yttrande.

En proposition ska ges in till Riksdagsförvaltningen. Den anmäls vid ett sammanträde med kammaren efter det att den har gjorts tillgänglig för ledamöterna. Propositioner ska hänvisas av kammaren till ett utskott för beredning (10 kap. 2 § RO).

Ärendefördelningen mellan utskotten framgår av bestämmelser i RO. Enligt 7 kap. 5 § RO föreskriver riksdagen i en tilläggsbestämmelse enligt vilka grunder som ärenden fördelas mellan utskotten, utöver vad som framgår av 7 kap. 8–10 §§ RO. Sistnämnda bestämmelser reglerar konstitutionsutskottets och finansutskottets uppgifter och ämnesområden samt skatteutskottets ämnesområden. I tilläggsbestämmelsen 7.5.1 framgår att utskottens ämnesområde anges i en bilaga till RO. Ärenden som hör till ett och samma ämnesområde ska hänvisas till samma utskott.

I 10 kap. RO finns bestämmelser om utskottens beredning och behandling av ärenden. Utskotten ska avge betänkanden till kammaren över de propositioner som hänvisats till dem eller överlämnats från ett annat utskott. Ett utskott får ge ett annat utskott tillfälle att yttra sig i ett ärende eller en fråga som berör det andra utskottets beredningsområde.

Utskottets ställningstagande

Efter att regeringen lämnat en proposition till riksdagen anmäls den vid ett sammanträde med kammaren. Kammaren hänvisar propositionen till ett utskott för beredning. Hur ärendena ska fördelas mellan utskotten framgår av bestämmelser i riksdagsordningen. Ärenden som hör till ett och samma ämnesområde ska hänvisas till ett och samma utskott. Det förekommer dock inte sällan att förslagen i en proposition rör flera utskotts ämnesområden. Det är alltså först efter att en proposition lämnas till riksdagen som beslut fattas om vilket utskott som ska bereda ett ärende. Tilläggas kan att utskottsindelningen liksom departementsindelningen kan ändras över tid. Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motion 2014/15:2112 (SD) yrkande 2.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2014/15:103 Kommittéberättelse 2015.

Motioner från allmänna motionstiden 2014/15

2014/15:668 av Jan Ericson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en tidsgräns för lagar och förordningar.

2014/15:1604 av Tuve Skånberg (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa källhänvisningar i Statens offentliga utredningar.

2014/15:2112 av Markus Wiechel (SD):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att märka propositioner med berörda utskott.